

Motion till riksdagen

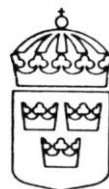
1985/86:565

Ulf Adelsohn m. fl. (m)

Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret

1986/87, m. m. (kompletteringsproposition)

(prop. 1985/86:150)

Mot.
1985/86:565

1. Utsikterna för 1986

1.1 Internationella perspektiv

Internationellt har den ekonomiska utvecklingen förbättrats markant under de senaste månaderna. Det kraftiga fallet i oljepriset har i kombination med den allmänna räntenedgången skapat förutsättningar för en snabbare ekonomisk tillväxt och lägre inflationstakt. Tillväxten, som i fjol blev 2,8% i hela OECD, beräknas i år öka till 3,25%.

Tabell I

Bruttonationalproduktens utveckling 1986 i viktigare OECD-länder

Årlig procentuell utveckling	1986 (prognos)
1. Canada	4,25
2. Västtyskland	3,75
3. Japan	3,5
4. USA	3,25
5. Italien	3,0
6. Schweiz	3,0
7. Storbritannien	2,5
8. Frankrike	2,5
9. Danmark	2,5
10. Norge	2,5
11. Österrike	2,5
12. Nederländerna	2,0
13. Finland	2,0
14. Sverige	2,0
15. Belgien	1,5
OECD Europa	2,75
OECD Totalt	3,25

Källa: OECD.

De sjunkande oljepriserna får en positiv effekt på hela världsekonomin. Inflationen dämpas, vilket ökar den inhemska efterfrågan och därmed tillväxten. Bytesbalanserna för alla västländer utom Norge och Storbritannien förbättras. Därtill kommer att investeringarna stimuleras av lägre räntor och ett högre kapacitetsutnyttjande. Stimulanseffekten från oljeprisfallet förstärks av att lönekostnaderna i flera länder dämpas och att tilltron till fortsatt tillväxt ökar. Både OECD:s och regeringens egna beräkningar visar dock att Sverige i år hamnar i botten av den internationella tillväxtligan. Den svenska tillväxten beräknas, till skillnad från OECD:s, bli lägre än i fjol.

Inflationstakten på årsbasis inom OECD-området är för närvarande 3,8%. Prisstegringen förväntas avta ytterligare under året. En del länder som Västtyskland, Japan, Schweiz och Nederländerna kommer sannolikt att ha en inflationstakt på strax över 0% i slutet av året, dvs. i praktiken en stabil prinsnivå. Denna utveckling skärper kraven på inflationsbekämpningen i Sverige.

Den mycket låga internationella inflationstakten beror inte enbart på fallande oljepriser och lägre räntenivåer. Den normalisering av vinstnivån som skett i flera industriländer under senare år är också en förklaring till framgångarna i inflationsbekämpningen. Denna anpassning har tillsammans med den minskade tilltron till s. k. aktiv konjunkturpolitik lagt en bra grund för en stabil och uthållig tillväxt i Västeuropa.

Prisfallet på olja medför att handeln mellan OECD-länderna väntas öka med 6,7% i år, vilket är betydligt bättre än vad som förutsågs i början av året. Sveriges marknadsandelar av bearbetade varor beräknas dock fortsätta att minska med nästan 1% i år.

Den tillväxt som väntas kommer inte att vara tillräckligt stark för att arbetslöshetsproblemen i Västeuropa skall minska i någon nämnvärd omfattning. I några få länder som Västtyskland och Danmark förutses dock en ljusning.

I de oljeproducerande länderna blir inkomstbortfallet betydande i år. För en del av länderna med betydande skuldsättning kan situationen bli mycket svår och leda till påfrestningar på det internationella finansiella systemet. Andra osäkerhetsfaktorer i världsekonomin är utvecklingen av USA:s budget- och bytesbalansunderskott. Av allt att döma är den växelkursanpassning som hittills kommit till stånd inte tillräcklig för att eliminera det amerikanska bytesbalansunderskottet. En snabb dollardepreciering är inte heller önskvärd med tanke på den inflation och de höga räntor en sådan nedgång skulle framkalla.

Bytesbalansunderskottet i USA har lett till en långvarig diskussion i kongressen om protektionistiska åtgärder för att skydda den amerikanska industrin. Om USA tillgriper importrestriktioner, skulle detta kunna utlösa allvarliga motåtgärder från andra länder och därmed få starkt negativa konsekvenser på världshandeln.

Även om stor osäkerhet fortfarande råder om oljeprisutvecklingen talar utbuds- och efterfrågeförhållandena det kommande året för att priset förblir lågt. Tillväxten fortsätter därmed att stimuleras i hela OECD-området.

1.2 Den svenska ekonomin

1.2.1 Effekter av oljeprisfallet

Oljeprissänkningen och den internationella uppgången har förbättrat det ekonomiska läget även i Sverige. Det sänkta oljepriset innebär att vår olje-nota minskar med 15 miljarder kronor i år, vilket motsvarar nästan 2% av BNP. Effekten blir att tillväxten ökar, inflationen avtar, bytesbalansen förbättras och budgetunderskottet minskar.

Det är i själva verket överraskande att den svenska ekonomin inte påverkas

mer positivt av den mycket goda internationella utvecklingen. Tillväxten i Sverige 1986, som av regeringen i januari beräknades till 1,6 %, skrivs i kompletteringspropositionen upp med endast 4 % till 2,0 %. Trots de gynnsamma internationella faktorerna avtar den svenska tillväxten i år jämfört med 1985. Bland OECD-länderna är det som framgår av tabell I endast Belgien som beräknas få en lägre tillväxt än Sverige. Genomsnittet i OECD-området ligger på 3,25 %.

Regeringen räknar med att bytesbalansöverskottet blir 3,4 miljarder kronor i år. Det är ett alltför litet överskott mot bakgrund av att Sverige jämfört med 1985 beräknas få en "inkomstöverföring" från OPEC-länderna på ca 15 miljarder kronor. Nästa år väntas bytesbalansöverskottet försvinna igen. Enligt vår mening borde Sverige i den här situationen ha ett rejält överskott i bytesbalansen och börja betala tillbaka på de utlandslån vi tog upp när oljepriset steg.

De lättnader som uppstår för den svenska ekonomin i år är tillfälliga och sammahänger med oljeprisfallet. Situationen ger oss möjligheter att långsiktigt skapa förutsättningar för ökad tillväxt. En sådan politik präglar större delen av västvärldens länder som nu avreglerar näringslivet och stimulerar privata initiativ. Även Sverige kan få bestående positiva effekter av det gynnsamma internationella läget, om vi utnyttjar tillfället till att minska den svenska pris- och kostnadsstegringstakten, sänka marginalskatterna och skapa förutsättningar för ökad tillväxt i den privata tjänstesektorn.

Konjunkturuppgången under 1983 och 1984 var helt och hållet hänförlig till en kraftig exporttillväxt. På denna punkt skedde en ändring i fjol, då den inhemska efterfrågan höll uppe tillväxten. Även i år räknar regeringen med att den inhemska efterfrågan, i första hand konsumtionen, skall ligga bakom tillväxten. Enligt moderata samlingspartiets mening vore det önskvärt om produktionsökningen i år i större utsträckning kunde hållas uppe genom ökade investeringar och i mindre utsträckning av konsumtion. En lägre total konsumtion skulle öka bytesbalansöverskottet och göra det möjligt att sänka räntenivån. Därmed skulle investeringarna stimuleras.

1.2.2 Priser, löner och konkurrenskraft

Pris- och lönekostnadsökningarna har efter 1982 varit högre i Sverige än i övriga OECD-länder. En del av devalveringsvinsterna har därmed gått förlorade. Till följd av oljeprisfallet och den internationella räntenedgången har emellertid inflationen dämpats de senaste månaderna. I mars var inflations-takten 4,3 % och regeringen räknar med att den i slutet av 1986 blir knappt 2,5 %. Inflationen avtar mellertid även i våra konkurrentländer, varför pris-konkurrensen skärps på de internationella marknaderna.

I OECD beräknas lönerna öka med i genomsnitt 4,5 % i år. Inflationen väntas i våra större konkurrentländer bli 0-3 %.

Timlönerna i den svenska industrin beräknas enligt regeringen öka med ca 6 %. Mycket tyder på att detta antagande kommer att visa sig vara för lågt. Eftersom produktiviteten i Sverige ökar långsammare än i t. ex. Västtyskland, kommer kostnaden per producerad enhet att öka betydligt snabbare hos oss. Årets löneökningar innebär därför inget trendbrott. Att vi ändå klarar

priskonkurrensen gentemot Europa i år utan alltför stora marknadsandelsför-
luster beror på att den svenska kronan har devalverats gentemot den väst-
tyska D-marken med nästan 5% till följd av dollarfallet.

Mot. 1985/86: 565

Tabell 2
Sveriges konkurrensutveckling jämfört med viktigare konkurrentländer 1986

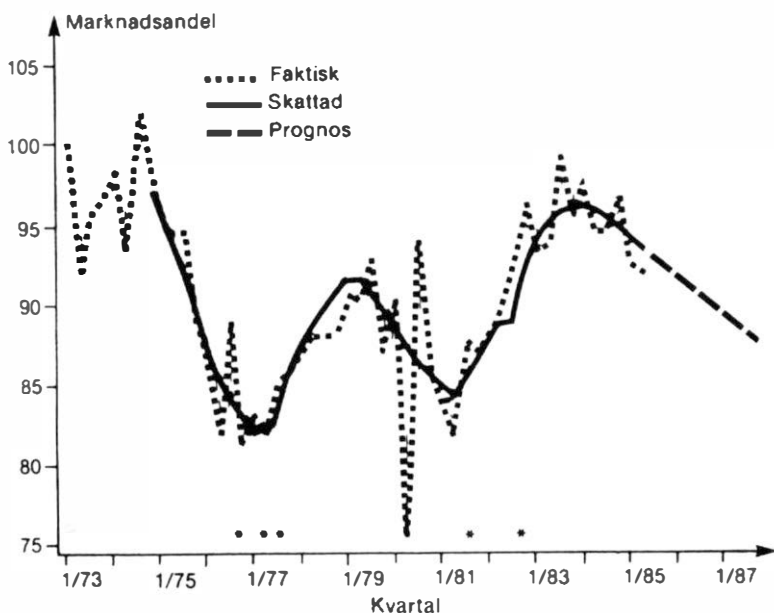
	Löneökning (%)	Produktivitets- ökning i industrin (%)	Inflation (%)
Sverige	6-7	2,4	3,5
Viktigare kon- kurrentländer	ca 4	3-4	0-3

Genom en misslyckad hantering av tidigare års avtalsrörelser har det inom den offentliga sektorn byggts upp ett s. k. löneöverhäng på drygt 6 procenten-
heter. Förutsättningarna är därför mycket ogynnsamma för en samhällseko-
nomiskt gynnsam löneutveckling inom detta avtalsområde. För den offent-
liga sektorn bygger regeringens kalkyler på att det gällande löneavtalet skall
prolongeras. Även om en förlängning av de offentliga avtalen av samhälls-
ekonomiska skäl är önskvärd finns det för närvarande ingenting som tyder på
att resultatet av förhandlingarna skulle bli 0%. Om dessa resulterar i en
nivåhöjning med ytterligare 3% innebär det att de svenska lönekostnaderna i
genomsnitt ökar med minst 3 procentenheter mer än i omvärlden. Gentemot
våra viktigare konkurrentländer skulle gapet bli ännu större.

Både konjunkturinstitutet och kommerskollegium räknar med att Sveriges
marknadsandelar fortsätter att minska även i år.

Diagram

*Figur 2.7 Sveriges marknadsandel för bearbetade varor, faktiska och skattade värden¹
Säsongrensade kvartalsuppgifter i fasta priser
Indexserie (1973:1=100)
Kvartal då kronan devalverats utmärks med asterisk.*

Denna utveckling är mycket allvarlig. Det oljeprisfall som inträffat förändrar inte situationen eftersom lägre oljepriser gynnar omvärlden lika väl som Sverige. Energikostnaderna sjunker i alla länder.

Däremot kommer den försämrade konkurrenskraften inte att omedelbart slå igenom i ett växande bytesbalansunderskott, eftersom förlorad export motverkas av lägre importpriser på olja.

2. Utvecklingen på längre sikt

2.1 Långtidsbudgeten

I den långtidsbudget som presenteras i kompletteringspropositionen belyses utvecklingen av statsbudgetens inkomster och utgifter fram till 1990/91 under vissa antaganden om den ekonomiska utvecklingen under perioden. Syftet med kalkylerna är att redovisa vilken budgetutveckling som blir följden om inga beslut fattas om ändrade utgifter eller inkomster.

Liksom under tidigare år arbetar långtidsbudgeten med två alternativ. I det s. k. lågalternativet antas löneökningarna uppgå till 4 % och prisökningarna till 2,5 % per år fr. o. m. 1987. Tillväxten antas bli drygt 2 % per år. Räntan förutsätts falla successivt till 6,5 % 1989 och därefter ligga stilla. I detta alternativ beräknas budgetunderskottet i löpande priser sjunka från 45 miljarder kronor för budgetåret 1986/87 till ca 13 miljarder kronor budgetåret 1990/91. Det innebär att den samlade offentliga sektorn i slutet av perioden skulle uppvisa ett icke obetydligt överskott.

I det andra alternativet – högalternativet – stiger lönerna med 6,5 % 1987 och 1988 och därefter med 5 % per år. Inflationen antas ligga på drygt 4 % per år och den inhemska räntenivån hållas uppe på knappt 10 %. Tillväxten väntas i detta alternativ helt utebli. I detta relativt ogynnsamma ekonomiska utvecklingsscenario ökar budgetunderskottet till 54 miljarder kronor 1990/91.

Enligt högalternativet skulle en svag ekonomisk tillväxt och en högre inflationstakt få ett relativt begränsat genomslag i statsbudgeten. Vi ser det dock som sannolikt att en sådan stagflation skulle leda till att budgetförsämringen blir större än vad beräkningarna i långtidsbudgeten indikerar. Med ökad arbetslöshet skulle det t. ex. vara svårt att hålla tillbaka krav på ökade offentliga utgifter. Ett ökat budgetunderskott skulle också minska förtroendet för den ekonomiska politiken och höja inflationsförväntningarna.

I lågalternativet ökar budgetunderskottet från 45 miljarder kronor nästkommande budgetår till över 50 miljarder budgetåret 1987/88. Därefter påbörjas en gradvis förbättring. Vi delar regeringens bedömning att en sådan tillfällig försvagning bör förhindras mot bakgrund av den press uppåt på räntan och de stegrade inflationsförväntningar som skulle bli följden. För att förhindra en försvagning av budgetsaldot måste nästa års utgiftsprövning vara mycket restriktiv.

Om den allmänna ekonomiska utvecklingen innebär att lågalternativet realiseras, anser vi det inte angeläget att ett permanent överskott i den samlade offentliga sektorns finanser byggs upp. Sparandet bör i stället ske i företagen och i hushållen. Ett överskott i den offentliga sektorn bör därför

användas för att sänka skattetrycket och därmed öka kapitalbildningen i den privata sektorn. Ett lägre skatteuttag innebär dessutom att en högre tillväxt lättare kan realiseras.

2.2 Svensk ekonomi 1987–1989

I kompletteringspropositionen återfinns också de s. k. treårskalkylerna som beskriver under vilka omständigheter som den ekonomiska utvecklingen kan väntas bli gynnsam. Dessa beräkningar visar i likhet med tidigare treårskalkyler och långtidsutredningar att lönekostnads- och prisutvecklingen har en avgörande betydelse för det fortsatta ekonomiska förloppet. I år kommer Sverige att fortsätta att tappa marknadsandelar, medan en stabilisering antas inträda 1987 i treårskalkylernas huvudalternativ. Det förutsätter dock att de offentliganställdas löneavtal prolongeras. På hela arbetsmarknaden antas löneökningarna i huvudalternativet uppgå till 6,1 % i år för att minska till 4 % nästa år och därefter ligga på 3 %. Under dessa omständigheter skulle inflationen gå ned till endast 1,5 % 1988 och 1989, dvs. hälften mot det genomsnitt som förväntas i andra industriländer. Med en sådan utveckling skulle räntegäpet gentemot omvärlden kunna avskaffas och tillväxten hållas uppe på ca 2 % per år.

Kravet på att den svenska inflationstakten skall ligga under andra industriländers har ställts mot bakgrund av att Sverige trendmässigt förlorar marknadsandelar i utlandet till följd av vår exportsammansättning. För att export, investeringar, produktion och sysselsättning skall öka tillräckligt är det nödvändigt att de svenska relativpriserna sänks.

Hur lätt denna strategi kan raseras framgår av en alternativ beräkning där löneökningarna blir 6 % 1987 för att sedan avta i långsammare takt. Följden blir då att inflationen ligger kvar runt 4 % per år och att tillväxten upphör samtidigt som arbetslösheten stiger.

Enligt vår mening före faller det orealistiskt att tro att Sverige samtidigt som vi håller uppe en hög inhemsk efterfrågan skall klara att få ned lönekostnadsökningarna till 3 % och inflationen till 1,5 % per år om något år. Den antagna ökningen av den totala konsumtionen innebär stora risker för en alltför snabb löneglidning och i förlängningen inflatorisk överhettning. För att klara denna balansgång måste finanspolitiken skärpas i syfte att ytterligare bromsa i första hand den offentliga konsumtionsökningen. Risken är uppenbar att de 10 miljarder kronor i budgetförstärkningar som lagts in i treårskalkylernas huvudalternativ är för små, särskilt som regeringen tycks anse att dessa förstärkningar till stor del redan är genomförda med de förslag som återfinns i årets budget- och kompletteringspropositioner. Enligt vår mening måste ytterligare besparingar komma till stånd samtidigt med skattesänkningar som stimulerar produktionen i det privata näringslivet.

Vi finner det glädjande att regeringen tydligare än tidigare betonar vikten av höga vinster. En bruttovinstandel på 32 % i tillverkningsindustrin är även enligt vår uppfattning nödvändig för att stimulera investeringarna och tillväxten. I kombination med en fallande inflationstakt skulle denna bruttovinstandel leda fram till en real räntabilitet på ca 20 % de kommande åren vilket, om kravet infrias, måste betraktas som mycket tillfredsställande.

I den ekonomiska treårsutblicken ställer sig regeringen även bakom den moderata ståndpunkten att den privata konsumtionen skall prioriteras i fördelningskonflikten mellan privat och offentlig sektor. Den offentliga konsumtionsökningen skall begränsas till 0,5 % per år samtidigt som den privata konsumtionen tillåts att öka med 2 % per år. Regeringen gör därmed – åtminstone verbalt – upp med sin tidigare politik som innebar en prioritering av den offentliga sektorn. Moderata samlingspartiets budskap i valrörelsen att de offentliga utgifterna måste minska så att vanliga människor lättare skall kunna "leva på sin lön" har därmed vunnit ökat gehör. Nästa steg för regeringen bör vara att sänka målet för den beräknade kommunala konsumtionsutvecklingen från 1 % till 0 %. Nolltillväxt i kommunerna skulle ytterligare öka utrymmet för expansion i det privata näringslivet.

I treårskalkylen beskrivs på ett förtjänstfullt sätt kostnads- och inflationsbekämpningens samt den höga lönsamhetens viktiga roll för att Sverige skall komma in i en god ekonomisk cirkel. Vad som saknas är i första hand en analys av hur det höga skattetrycket och de höga skattekilarna hindrar tillväxten. Verkningsarna av monopolen och regleringarna inom den offentliga tjänstesektorn belyses inte heller. Med stor sannolikhet förklaras den relativt dåliga tillväxten av att Sverige har världens högsta skattetryck samtidigt som tjänstesektorns produktion i alltför stor utsträckning bedrivs i offentlig regi. Det är enligt vår mening önskvärt att den kommande långtidsutredningen beskriver dessa strukturella problem i den svenska ekonomin.

3. Regeringens ekonomiska politik

3.1 Den ekonomiska politikens inriktning

Regeringens ekonomisk-politiska strategi såsom den presenteras i årets kompletteringsproposition innebär framgångar för de delar av det socialdemokratiska partiet som företräder ett realistiskt ekonomiskt synsätt. Som nämnts i tidigare avsnitt tycks regeringen nu ställa sig på samma sida som moderaterna vad gäller fördelningskonflikten mellan privat och offentlig sektor. Den realistiska beskrivningen av vikten av en hög lönsamhet i näringslivet är också välkommen.

Regeringens ekonomiska strategi såsom den presenteras på s. 4 i den reviderade finansplanen innehåller därtill stora likheter med det ekonomisk-politiska program som moderata samlingspartiet har förespråkat under senare år. Som första inslag i denna strategi nämns en stram finanspolitik så att budgetunderskottet kan nedbringas. Punkt två är att skattepolitiken skall "utformas så att den underlättar löneavtal på låg nominell nivå och stimulerar till arbete och sparande". Även den tredje punkten med avregleringar i näringslivet har regeringen hämtat från det moderata programmet. Den viktigaste avregleringsåtgärden är den liberalisering av valutapolitiken som utlovas.

Regeringen tycks vara beredd att låta marknadskrafterna verka inom den del av ekonomin som man inte har för avsikt att socialisera. Därvidlag återgår man till en socialdemokratisk politik av 1960-talssnitt. Men lika tydligt är att man ännu inte förmår ompröva politiken på de områden som ligger inom den

offentliga sektorn. Det är dessa som skapar de stora strukturproblemen i svensk ekonomi.

Vad som saknas är i första hand en skattepolitik som i praktiken verkligen underlättar avtalsrörelserna och stimulerar till arbete och sparande. På det skattepolitiska området har regeringen tyvärr bestämt sig för att inte sänka vare sig de rekordhög marginalskatterna eller det alltför höga skattetrycket. Därmed utesluts den skattepolitik som behövs för att stimulera arbete, sparande och företagande.

Ett annat område som regeringen glömmer bort är alla de regleringar och monopol som hindrar den privata tjänstesektorn från att växa. Ingenting sägs om möjligheten att genom privata initiativ inom t. ex. barnomsorgs- och vårdsektorerna öka effektiviteten och produktionsförmågan. Regeringen tycks av ideologiska skäl inte kunna avveckla de offentliga monopol och de regleringar som framtvingar ett skattetryck som hämmar dynamiken i hela ekonomin.

Moderata samlingspartiet delar regeringens bedömning att vägen till ekonomisk balans måste gå över ökad ekonomisk tillväxt. Den tillväxt som förväntas i år och de kommande åren är internationellt sett mycket låg och måste öka rejält om vi skall klara anpassningen utan att gå vägen över en större arbetslöshet. En ökad tillväxt måste dessutom baseras på export, investeringar och en utbudsstimulerande politik för att vi skall klara bytesbalansen. Det är oroväckande att regeringen räknar med att tillväxten blir så låg i år trots att den privata konsumtionen växer med nästan 3%. En tillväxt på över 2% tycks endast vara möjlig vid stora exportökningar efter devalveringar. Sveriges inhemska strukturproblem med högt skattetryck, otillräcklig lönespridning och andra tillväxthinder omöjliggör en stabilt hög tillväxttakt.

Mot den bakgrunden är regeringens program för tillväxtstimulans mycket svagt. Förutom de klara deklarationerna vad gäller liberalisering av valuta-regleringen är beskeden vaga och de förändringar som föreslås inom skatte-, arbetsmarknads- och regionalpolitiken obetydliga. Utan en ytterligare omorientering av den ekonomiska politiken i moderat riktning riskerar vi att missa möjligheten att utnyttja oljeprissänkningen till att skapa permanent bättre förutsättningar för tillväxt.

I avsaknad av strukturella insatser blir kraven på återhållsamhet i löneutvecklingen än starkare. Låga löneökningar och hög lönsamhet måste då kompensera för de brister som i övrigt kännetecknar den ekonomiska politiken.

De kvarvarande problemen på avtalsområdet förbigår regeringen i stort sett helt. Samhällsekonomiskt är det som tidigare nämnts önskvärt att regeringens antagande om en förlängning av de offentliga avtalen infrias. I realiteten är dock detta orealistiskt. Löneöverhänget på drygt 6 procentenheter inom den offentliga sektorn i kombination med mycket höga lönekrav och krav på låglönesatsningar och höjda offentliga chefs- och teknikerlöner innebär att förutsättningarna är mycket ogynnsamma för en låg kostnadsökning i år. För att undvika kommunalskattehöjningar och ytterligare kompensationskrav från den privata sidan hör statsmakterna i egenskap av arbetsgivare på den offentliga sidan agera med utomordentlig fasthet.

I budgetpropositionen i januari erkände regeringen att finanspolitiken varit alltför svag under 1985. Det hade föranlett en internationellt sett mycket hög räntenivå. Även om räntan fallit det gångna halvåret har vi fortfarande ett betydande räntegap mot omvärlden. Realräntorna ligger på över 6 %, vilket är högt internationellt sett.

Det är bra att regeringen nu erkänner att en stramare finanspolitik bör åstadkommas genom utgiftsminskningar. Trots att regeringen sannolikt vill strama upp finanspolitiken för att kunna sänka realräntan och stimulera investeringarna innebär budgetförslaget att åtstramningen är otillräcklig. Om regeringen redan i år hade dragit ned den offentliga konsumtionen och minskat på de statliga transfereringarna och subventionerna hade det varit möjligt att ytterligare lätta bördan på penningpolitiken så att räntan kan sänkas och investeringarna stimuleras. Det tillväxtutrymme som finns borde i större utsträckning avsättas till investeringar. En finanspolitisk åtstramning borde i första hand rikta sig mot den kommunala och statliga konsumtionen, t. ex. genom senareläggning och utbetalning av statliga anslag, minskade energisparåtgärder, neddragning av industribeställningar. Genom att regeringen väljer att låta den offentliga återhållsamheten komma först 1987 kommer det alltför stora räntegapet gentemot omvärlden att kvarstå och därmed hindra investeringarna.

En hårdare budgetprövning vad gäller stödet till företagen och anslagen till olika statliga myndigheter och verk hade också varit önskvärd. Besparingarna i subventioner och bidrag till hushållen borde dessutom ha varit större men till fullo motverkas med skattesänkningar. Sverige har nu en unik möjlighet att radikalt minska bostadssubventionerna utan att hyrorna höjs. De sjunkande oljepriserna i kombination med ett borttagande av fastighets-skatten skulle motverka en minskning av räntebidragen.

Även om regeringen väntat väl länge med indragningar gentemot kommunerna är det välkommet att en åtstramning nu äntligen genomförs. Indragningarna blir t. o. m. större än vad vi förordade i januari trots att regeringen då kritiserade oss för alltför långtgående besparingar.

Budgetunderskottet beräknas i kompletteringspropositionen bli ca 45 miljarder kronor för det kommande budgetåret i stället för de 49 miljarder kronor som beräknades i januari. Anledningen är bl. a. att inkomsterna ökar snabbare till följd av att löneökningarna har blivit högre. Därtill kommer att de direkta statsskuld räntorna minskar med 3 miljarder till följd av lägre räntenivå och sjunkande dollarkurs.

Regeringens skattepolitik innebär att skatternas andel av BNP i år beräknas stiga till 51,6 % jämfört med 50,1 % 1982. Sannolikt blir skattetrycket ännu högre till följd av att löneökningarna blir större än vad regeringen räknat med. Detta rimmar dåligt med talet om att skattetrycket skall vara i stort sett oförändrat. I och för sig är det välkommet att regeringen säger sig vara beredd att ompröva den tidigare skattehöjningspolitiken. Men det måste då innebära att socialdemokraterna överger alla tankar på att införa nya skatter, t. ex. planerna på en pensionsskatt. Emellertid räcker inte ens detta. Ett land med världens högsta skattetryck måste ha betydligt högre skattepolitiska ambitioner.

3.3 Tillväxthindren kvarstår

Enligt samstämmiga ekonomiska bedömare kommer tillväxten i den svenska ekonomin de kommande åren att bli svagare än i omvärlden. Skälen till detta står att finna inom landet.

I år hålls tillväxten uppe av den inhemska efterfrågan. Av regeringens treårskalkyler framgår emellertid enligt vår mening att Sverige i fortsättningen av bytesbalansskäl inte kan klara en önskvärd tillväxt enbart genom hög efterfrågan. I stället måste de tillväxthinder som finns framför allt på ekonomins utbudssida avlägsnas.

Det första tillväxthindret gäller det *hög skattetrycket* och de höga marginalskatterna. Den höga beskattningen av arbete, investeringar och nysattingar minskar drivkrafterna för enskilda människor och företag. Dessutom hämmas rörligheten på arbetsmarknaden, vilket också är till nackdel för tillväxten och möjligheterna att dämpa kostnadsstegring och inflation.

Behovet av att sänka marginalskatterna är välkänt och accepteras av samtliga borgerliga partier och ekonomiskt kunniga socialdemokrater. Men det är nästan lika viktigt att ändra på företagsbeskattningen och att sänka förmögenhets- och arvsskatterna. De positiva effekter på tillväxten som följer av lägre skatter har bl. a. utvecklats i vår partimotion 1985/86:279 Frihet och välfärd genom sänkta skatter.

Den andra typen av tillväxthinder emanerar från *den offentliga sektorns expansion*. En stabil tillväxt i svensk ekonomi är inte förenlig med en offentlig sektor av dagens storlek.

Sverige är det land i västvärlden som gått längst vad gäller den offentliga sektorns produktionsmonopol på tjänster som barnomsorg, sjukvård, åldringsvård och utbildning. Genom skattefinansiering och direkta regleringar hindras privata initiativ från att komma in och konkurrera inom dessa områden. Alla tillgängliga undersökningar visar entydigt att produktivitetsutvecklingen har varit dålig i den offentliga tjänstesektorn under det senaste decenniet. Huvudförklaringen är sannolikt bristen på konkurrens inom dessa monopoliserade verksamhetsgrenar. Eftersom staten inte av finansiella skäl har råd att satsa större resurser inom tjänstesektorn, blir behoven av privata alternativ ännu större.

För att den privata tjänstesektorn skall växa krävs inte bara att produktionsmonopolen upphör utan också att de s. k. skattekilarna mellan arbets samhällsekonomiska och privatekonomiska värde minskas. Därigenom skulle efterfrågan på t. ex. underhåll och reparationer av bostäder kunna öka.

En tredje typ av tillväxthinder utgörs av den *regleringsapparat* som under en lång tid byggts in i den svenska ekonomin. Rader av förbud och föreskrifter hämmar i dag näringslivet.

Det är, som tidigare nämnts, bra att regeringen bestämt sig för att inleda en "beslutsam liberalisering" av valutareglerna, eftersom den bl. a. avskärmar Sverige från internationell konkurrens på stora delar av kapitalmarknaden.

De övriga avregleringsförslagen i kompletteringspropositionen är emeller-

tid obetydliga. Rader av avregleringar behöver genomföras. En uppmjukning av t. ex. lagstiftningen på arbetsmarknaden genom förbättrade möjligheter att provanställa och en förändring av turordningsreglerna skulle underlätta omställningar i arbetslivet.

Bostadssektorn är den allra mest reglerade marknaden och därför den sämst fungerande. Minskade subventioner, lägre skatter och en successiv avveckling av den kvarvarande hyresregleringen skulle innebära ett mer rationellt lokalutnyttjande och mer varierat bostadsutbud.

I en lång rad branscher, alltifrån taxitrafik till arbetsförmedling, föreligger konkurrensbegränsningar som innebär effektivitetsförluster och därmed hämmar tillväxten.

Den otillräckliga lönespridningen utgör ett fjärde tillväxthinder. I ett skede med ökade krav på snabb strukturuomvandling har rörligheten på arbetsmarknaden trendmässigt avtagit. Det hänger delvis ihop med de höga marginaleffekter som skatte- och bidragssystemen skapar. Men utvecklingen är också en följd av att lönestrukturen inte innebär någon stimulans till rörlighet.

Regeringen har de senaste åren visat stora insikter när det gäller behovet av låga lönekostnadsökningar. Däremot har den varken i kompletteringspropositionen eller någon gång tidigare tagit upp de problem som följer av den otillräckliga lönespridningen. Om det privata näringslivet skall byggas ut, måste lönerna tillåtas öka snabbare där än inom stat och kommun. Samtidigt måste lönerna tillåtas öka i bristyrken både i industrin och i den offentliga sektorn. Utan tillräckliga löneincitament lönar det sig inte att skaffa en bra utbildning eller att byta arbete.

Mera marknadsanpassade lönerelationer bör åstadkommas av arbetsmarknadens parter. På de områden inom den offentliga sektorn där regeringen har ett ansvar bör strävan vara att öka löneflexibiliteten.

Sverige måste de kommande åren lösa upp de strukturella tillväxthinder som ovan beskrivits för att välfärden och sysselsättningen skall kunna fortsätta att öka. Såväl industrisektorn som framför allt den privata tjänstesektorn måste växa snabbare genom åtgärder som verkar både på efterfråge- och utbudssidan i ekonomin.

4. Det moderata alternativet

4.1 Politik för ekonomisk tillväxt

Moderata samlingspartiet sätter tillväxtens förutsättningar i centrum för den ekonomiska politiken. Vi förespråkar en politik som ger utrymme för stor individuell frihet och uppmuntrar personliga initiativ. Detta förutsätter att människors själva får behålla en rimlig del av ersättningen för sina arbetsinsatser. Därför är det nödvändigt att sänka skatterna vilket förutsätter en minskning av de offentliga utgifternas andel av BNP.

Efter det senaste decenniets utveckling står det klart att en stabil tillväxt i svensk ekonomi är svår att förena med en offentlig sektor av dagens storlek i relation till BNP. Tillväxthindren för den privata sektorn har blivit alltför stora. Privat verksamhet är som regel mer effektiv än offentlig och måste därför ges ett ökat utrymme.

Vi förordar en politik som begränsar den statliga och kommunala konsumtionen och de offentliga transfereringarna mer än vad regeringen föreslår samtidigt som den enskilda sektorn ges större expansionsutrymme. De offentliga utgifterna måste minskas ytterligare för att den svenska räntenivån skall närma sig den som råder i omvärlden. En sänkt räntenivå är nödvändig för att stimulera investeringarna i den konkurrensutsatta sektorn. Även om investeringarna ökat något de senaste åren är de fortfarande för låga med hänsyn till den kraftiga expansion av den industriella kapaciteten som Sveriges ekonomi behöver. Det är därför nödvändigt att lönsamheten i industrin hålls uppe på den nivå som nu uppnåtts samtidigt som kapitalkostnaderna sänks.

Minskade offentliga utgifter möjliggör sänkta skatter för hushåll och företag, vilket i sin tur stimulerar tillväxten i ekonomin. I första hand måste de skatter som drabbar arbete, sparande och företagsamhet sänkas. Ett lägre skattetryck och lägre marginaeffekter ger konkurrensfördelar gentemot omvärlden.

Det viktigaste för lönebildningen, drivkrafterna att arbeta och spara m. m. är att sänka marginalsatterna. Men det är också viktigt att se över företagsbeskattningen i syfte att bl. a. sänka bolagsskatten samtidigt som vissa möjligheter till fondavsättningar minskar.

Förmögenhets- och arvsskatterna bör sänkas eftersom de drabbar den kapitalbildning som befrämjar ekonomisk tillväxt. Dessa skatter drabbar enbart privatpersoners förmögenhetsuppbyggnad. Effekten blir att kreativa människor, som är viktiga för Sveriges utveckling, föredrar att flytta utomlands.

Det statsfinansiella läget är en begränsning vad gäller möjligheterna att sänka skatterna. Utgiftsminskningarna måste därför bliså stora att det skapas utrymme för ett sänkt skatteuttag. Sänkta skatter gör det också möjligt att minska subventioner och bidrag utan att hushållens ekonomiska situation försämrats.

Den svenska ekonomin är hårt reglerad genom konkurrensbegränsningar, etableringshinder och mängder av regleringar. Sverige behöver avregleras. Det gäller både den offentliga sektorn och det privata näringslivet.

Vi föreslår därför att statliga och kommunala monopol skall brytas och konkurrensen stärkas genom att privata alternativ till offentligt producerad service tillåts. Att släppa fram enskilda initiativ innebär inte bara möjligheter till billigare produktion utan även en större variationsrikedom i tjänsteutbudet. Valfriheten ökar för både konsumenter och producenter. Valfriheten är särskilt viktig för den som genom sjukdom, ålder eller handikapp är särskilt beroende av andra för vård och stöd.

En utbyggnad av den privata tjänstesektorn innebär också valfrihet för alla dem som arbetar i berörda yrken att välja andra arbetsgivare eller starta eget. I dag har sjukvårdspersonal i praktiken en enda arbetsgivare på varje ort i Sverige.

Förbud och föreskrifter som hämmar näringslivet bör så långt möjligt tas bort. Syftet skall vara att förbättra effektivitet och förnyelseförmåga genom att avskaffa olika typer av regleringar. En avreglerad kapital- och valuta-

marknad fördelar de finansiella resurserna smidigare, snabbare och säkrare till de områden där de gör mest nytta.

De ständigt återkommande prisregleringarna utgör ett konkurrens- och tillväxthämmande inslag. De lagar och institutioner (SPK) som gör prisregleringar möjliga bör avvecklas.

Lagstiftningen på arbetsmarknaden bör mjukas upp så att den underlättar och inte försvårar strukturuomvandlingen. Bostadsmarknaden måste fås att fungera bättre genom att subventioner tas bort, fastighetsskatten avskaffas och centralstyrning och byråkrati ersätts med rörlighet och anpassning.

Löntagarfonderna bör avskaffas i enlighet med den borgerliga avvecklingsplanen. Fonderna hämmar tillväxten i ekonomin bl. a. genom att vinstmedel tas från de företag som har högst avkastning. Att sprida aktieägandet genom avskaffandet av fondsocialismen förstärker marknadsekonomin.

Ett viktigt inslag i en politik för högre ekonomisk tillväxt är att ekonomins spelregler är någorlunda stabila över tiden. Den kortsiktighet och ryckighet som kännetecknat den ekonomiska politiken under senare år har förstärkt osäkerheten för företagare och anställda. Ständiga ändringar av spelreglerna genom skattehöjningar, nya ingrepp och regleringar skapar ett klimat där långsiktiga satsningar och investeringar över huvud taget inte kommer till stånd. Den ekonomiska politikens inriktning och de spelregler som följer därav måste därför ligga fast över tiden.

4.2 Budgetpolitiken

Budgetpolitiken är en viktig del i den ekonomisk-politiska strategin för att återställa balansen i den svenska ekonomin. Att krympa både budgetens utgifts- och inkomstsida har stor betydelse för möjligheterna att förbättra ekonomins funktionsförmåga.

Målet för finanspolitiken bör vara att avveckla det strukturella underskottet samtidigt som den offentliga utgiftsnivån och skattetrycket sänks. En avveckling av underskottet innebär att den offentliga sektorns finanser över en konjunkturcykel bör vara i balans. Till skillnad från regeringen anser vi inte att målsättningen bör vara att skapa ett långsiktigt överskott i den totala offentliga sektorn. Det sparande och den kapitalbildning som krävs för näringslivets behov bör i stället ske i företagen och i hushållen.

Samtidigt som den offentliga sektorns sparandeunderskott elimineras är det vår målsättning att sänka skattetrycket med ca 5 procentenheter den kommande femårsperioden. Det skulle betyda att skattetrycket 1991 skulle vara nere i knappt 47% av bruttonationalprodukten, vilket innebär ett närmande till övriga högskatteländer. I OECD är skattetrycket i genomsnitt ca 40% av BNP. De närmaste åren måste då vårt förslag till marginalsattesänkningar genomföras samtidigt som skatteskalen blir inflationsskyddad, fastighetsskatten avvecklas och arvs- och förmögenhetsskatterna m. m. sänks.

En minskning av budgetunderskottet är nödvändig för att få ned realräntan och inflationen, vilket därmed förbättrar tillväxtförutsättningarna i näringslivet. I den mån konjunktursituationen nästa år blir sådan att budgetunderskottsminskningen leder till att den totala efterfrågan kommer på en alltför låg nivå bör detta motverkas med ytterligare skattesänkningar. Ökade utgif-

ter är inte längre ändamålsenliga för att stimulera ekonomin.

Moderata samlingspartiet godtog – med några få undantag – de besparingar på utgiftssidan som regeringen föreslog i budgetpropositionen.

I vår januarimotion angående den ekonomiska politiken (1985/86:213) föreslog vi en utgiftsnivå som låg 18 miljarder kronor lägre än vad regeringen förordade för helåret 1987. Av dessa besparingar var knappt 4 miljarder kronor i princip av engångskaraktär. Skattesänkningar föreslogs på 10,5 miljarder kronor. Hade dessa förslag genomförts, skulle budgetunderskottet ha blivit 7,5 miljarder kronor lägre än regeringens. Våra marginalskaresänkningar hade dessutom stimulerat arbetsutbudet, vilket ytterligare förbättrat budgetsaldot. Genom skattesänkningar och införande av barnavdrag skulle också socialbidragskostnaderna ha minskat, varigenom budgetunderskottet skulle ha blivit ännu lägre. Om vi bortser från dessa dynamiska effekter och även från de icke permanenta besparingar som utförsäljning av företag utgör, skulle ändå budgetunderskottet med vår politik ha blivit 3,6 miljarder kronor mindre än det som regeringen förordar.

För budgetåret 1986/87 uppgick våra besparingsförslag till 14,4 miljarder kronor och våra skattesänkingsförslag till 5,6 miljarder kronor. Skälet till de lägre talen är att många av våra skattesänkingsförslag och även utgiftsförändringar träder i kraft först den 1 januari 1987.

Smärre förändringar av regeringens förslag till utgiftsanslag har skett i samband med riksdagsbehandlingen under våren. Detta har inneburit att skillnaden mellan vårt och regeringens förslag till budgetunderskott har vidgats med drygt 300 milj. kr. Emellertid kommer våra ställningstaganden till regeringens nu framlagda förslag vad gäller den kommunala ekonomin att innebära att våra utgiftsminskningar gentemot kommunerna minskar i förhållande till regeringens förslag vilket framgår av avsnitt 4.4 om den kommunala ekonomin.

På skattesidan innebär vår sänkning av inkomstskatterna i de lägsta inkomstskikten en budgetförsvagning med 940 milj. kr. 1987. Därtill kommer ett skattebortfall till följd av vårt förslag om underhållsavdrag på 200 milj. kr. De statsfinansiella effekterna av ett fullständigt inflationsskydd är svåra att beräkna på grund av osäkerhet vad gäller inflationstakten under året. Den statsfinansiella belastningen av vårt inflationsskydd motverkas emellertid av att regeringen sänker inkomstskatterna på ett sätt som ungefär motsvarar inflationsskyddet förutsatt att regeringens inflationsmål uppfylls. Därtill kommer det tidigare nämnda förhållandet att våra skattesänkningar inkl. barnavdraget leder till minskade socialbidragsutgifter. Denna utgiftsminskning kan uppskattas till åtminstone 400 miljoner och motverkar därför mer än väl skattebortfallet till följd av vårt förslag om underhållsavdrag. Den statsfinansiella belastningen av våra förslag om sänkta förmögenhets-, arvs- och gåvoskattesatser minskar dessutom i relation till regeringens budget genom de av regeringen aviserade åtgärderna på detta område.

Sammantaget innebär dessa förändringar att vårt budgetunderskott nu beräknas ligga 6,3 miljarder kronor lägre än det av regeringen föreslagna för helår om utförsäljningen av företag inräknas. Bortses från detta blir skillnaden 2,4 miljarder kronor.

Avvägningen mellan besparingar och skattesänkningar är gjord så att hushållens ekonomiska situation inte skall försämrast. Åtstramningen träffar i stället staten, kommunerna, företagen och utlandet.

Vi anser det angeläget att hushållens resurser i större utsträckning än hittills skall bestå av arbetsinkomster och mindre av bidrag från stat och kommun. En orsak till att incitamenten att arbeta, spara och satsa på företagande minskat i vår ekonomi är de ständiga offentliga utgiftsökningarna och skattehöjningarna. Återvunnen balans förutsätter därför att besparingar och skattesänkningar följs åt.

Besparingarna av engångskaraktär utgörs till största delen av försäljningar av statliga företag. Detta är med andra ord budgetförstärkningar som under en följd av år kan upprepas.

De utgiftsminskningar som avser socialförsäkringssektorn – 2,7 miljarder kronor – kommer inte formellt att påverka budgetunderskottet. De leder i stället till ett större överskott inom socialförsäkringssektorn. Från samhälls-ekonomisk synpunkt är dock dessa förändringar att jämföra med utgiftsminskningar som får direkta budgeteffekter. Bokföringsmässiga dispositioner bör vidtas så att besparingarna formellt påverkar statsbudgeten. Inom ramen för ett oförändrat uttag av socialförsäkringsavgifter bör storleksförhållandena mellan de olika avgifterna justeras.

I vår partimotion om skattepolitiken 1985/86:279 och i kommittémotion redogörs för alla våra förslag på skatteområdet.

4.3 Penningpolitiken

4.3.1 Kreditpolitiken

I flera år har moderata samlingspartiet krävt att regeringen skulle framlägga förslag om en övergång till en mera marknadskonform kreditpolitik i enlighet med kreditpolitiska utredningens betänkande 1982. Någon sådan proposition har aldrig avlämnats. Desto mera glädjande är det att riksbanken på egen hand genomfört stora delar av den avreglering som kreditpolitiska utredningen föreslog. Viktiga steg togs under 1985 framför allt beträffande villkoren för bankernas utlåning.

Införandet av en räntetrappa för bankernas upplåning i riksbanken bidrar också till att kreditmarknaden i fortsättningen kan styras mera marknadsmässigt. Strävan bör fortsatt vara att hålla tillbaka penningmängdens ökning. Statens upplåning inom Sverige bör i största möjliga utsträckning förläggas utanför bankväsendet. Det låga hushållssparandet är härvidlag ett problem. Det offentliga sparandeunderskottet väntas ju bestå, och näringslivets sparmöjligheter avtar när vinstkonjunkturen mattas. Hushållssparandets omfattning är naturligtvis beroende av den allmänna ekonomiska politiken, särskilt skattepolitiken. Därutöver krävs särskilda stimulanser av det slag som förordas i motion 1985/86:701 Hushållssparande och ägandespridning.

Ett kvardröjande regleringsinslag i kreditpolitiken är placeringsplikten för försäkringsbolag och AP-fonden. Enligt vår mening är denna form av extra beskattning både snedvridande och kortsynt. Hittills under 1986 har den snarast verkat höjande på statens upplåningskostnader. Moderata samlings-

partiet anser, att placeringsplikt ej bör utnyttjas som kreditpolitiskt instrument och att ytterligare emissioner av statsobligationer till konstlat låg ränta ej skall genomföras.

I avsnitt 10 i kompletteringspropositionen behandlar regeringen frågan om behovet av att reglera betalningsvillkoren vid kreditköp med lagstiftning. Enligt regeringens bedömning finns det fortfarande behov av bemyndigandelagar avseende konsumentkrediter. Vi anser emellertid att alla kreditpolitiska åtgärder som syftar till att dämpa konsumtionen bör vara marknadskonforma. Alla kvarvarande regleringar av kreditmarknaden bör därför avskaffas.

Kreditpolitiken skall ytterst syfta till att upprätthålla ett stabilt penningvärde. Detta förutsätter att penningmängdens ökning hålls under kontroll och underlättas av att utvecklingen mot mer marknadskonforma styrmedel drivs vidare.

4.3.2 Valutapolitiken

Regeringen tillkännager i kompletteringspropositionen sin avsikt att genomföra en betydande avreglering av valutapolitiken. Enligt regeringen bör liberaliseringen "inriktas på de delar av valutaregleringen som kan bedömas hämma näringslivets utveckling". I första hand avskaffas kravet på utlandsupplåning vid direktinvesteringar i utlandet. Därefter liberaliseras reglerna för svenscars förvärv av utländska aktier och köp av fastigheter i utlandet.

Det är välkommet att regeringen nu tänkt om beträffande valutaregleringen. Vi har länge krävt en snabb avreglering av valutapolitiken motsvarande den som ägt rum på det kreditpolitiska området. I vår partimotion i januari angående den ekonomiska politiken 1985/86:213 har vi utvecklat skälen fören liberalisering. Slutsatsen är att valutaregleringens stabiliseringspolitiska värde snarast är negativt. Dessutom är valutaregleringen i dag ett ineffektivt medel för att nå ekonomisk-politisk självständighet.

Regering och riksbank tycks nu vilja ta flera steg i rätt riktning. Enligt vår mening bör emellertid avvecklingen kunna ske snabbare och vara mer omfattande än vad socialdemokraterna tänkt sig. Slutsteget bör innebära att avvecklingen är fullständig och definitiv. Vi delar inte regeringens bedömning att "vissa delar av valutaregleringen bör finnas kvar". Det är till större skada än nytta att försöka förhindra kapitalrörelser som styrs av ränteskillnader och förväntningar om ränte- och växelkursutvecklingen.

Det finns flera exempel i vår omvärld på att det går att upprätthålla handelsfrihet utan valutareglering. De erfarenheter som gjorts i krisdrabbade länder som Storbritannien och Danmark, efter det att liberaliseringar på valutaområdet genomförts, är klart positiva. I Danmark har tillståndet för utlänningars köp av statsobligationer möjliggjort en sänkt räntenivå.

Vi delar regeringens bedömning att normen att staten inte skall låna i utlandet skall gälla även i fortsättningen, med den preciseringen att avståndstagandet gäller upplåning i utländsk valuta.

Den finansiella situationen i kommunsektorn har successivt förstärkts under 1980-talet. Kommunernas likviditet är generellt sett mycket god även om det finns undantag. Finansieringskapitalet, dvs. omsättningstillgångar minus kortfristiga skulder, har ökat och uppgår nu till ca 35 miljarder kronor, vilket motsvarar 15 % av de sammanlagda kommunala utgifterna. Ökningen av de kommunala intäkterna beräknas bli 8-9% i år och ca 9% 1987. Dessa inkomstökningar innebär stora risker för att den kommunala volymexpansionen blir kraftig om inga motåtgärder vidtas.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen minskade statsbidrag med ca 2,5 miljarder kronor för 1987. Vi hävdade att dessa besparingar inte var tillräckligt omfattande och att regeringen skulle bli tvungen att återkomma med ytterligare nedskärningsförslag. Vi varnade också för att åtstramningsförslag som kom sent skulle försvåra det kommunala arbetet. Det är rimligt att kommuner och landsting i god tid skall aviseras om besparingsåtgärder. Regeringens taktik att successivt och i svåröverskådliga former genomföra finansiella indragningar försvårar för kommunerna att planera sin verksamhet.

Regeringen återkommer nu med en rad förslag till åtstramningar gentemot kommunerna. Två tredjedelar av effekten av en höjning av det kommunala grundavdraget med 1 500 kr. föreslås minska kommunernas skatteunderlag 1987. Därutöver föreslås bl. a. att skatteutjämningsavgiften som 1986 uppgår till 14 öre per skattekrona höjs med 10 öre till 24 öre per skattekrona. Enbart denna höjning beräknas inbringa över 900 milj. kr.

Till följd av att regeringens förslag om minskade statsbidrag till lärarlönerna inte fick majoritet i riksdagen föreslås dessutom att en avgift om 13 öre per skattekrona tas ut på primärkommunernas skatteunderlag. Avgiften beräknas inbringa ca 600 milj. kr. för nästa år. Sammantaget beräknas skatteutjämningsavgiften ta in 2,7 miljarder kronor från kommunsektorn under det kommande året.

Totalt uppgår de åtgärder som regeringen nu föreslår tillsammans med de åtgärder som förts fram tidigare i år enligt egen uppgift till ca 6 miljarder kronor 1987. Därutöver kommer en engångseffekt för omläggningen av avräkningssystemet för KBT på 1,7 miljarder kronor. Den sammanlagda indragningen gentemot kommunsektorn är därför hela 7,7 miljarder kronor med regeringens förslag.

Socialdemokraterna har utvecklat en halsbrytande retorik vad gäller åtstramningar gentemot kommunsektorn. Före valet hävdade de att de moderata besparingarna på kommunsektorn, som uppgick till drygt 4 miljarder kronor, skulle få förödande konsekvenser för den kommunala verksamheten. Detta gällde dock tydligen bara under förutsättning att det var moderata samlingspartiet som föreslog sådana åtgärder. Nu hävdas från regeringens sida att indragningar från kommunerna inte har någon effekt alls.

Moderata samlingspartiet anser inte att den åtstramning som regeringen totalt ålägger kommunsektorn är för stor.

Omläggningen av KBT samt nedskärningen av vissa statsbidrag har vi tidigare godtagit. Vi avvisar dock tanken att kommunernas skatteunderlag

minskas genom ett höjt kommunalt grundavdrag. Vi motsätter oss också alla höjningar av skatteutjämningsavgiften och föreslår i stället att den tioöring som i dag tas ut skall tas bort.

Kommuner och landsting disponerar över mycket stora resurser. Möjligheten att inom oförändrade ramar ge en bra service till medborgarna är därför utomordentligt goda. Vi förespråkar därför nolltillväxt i den kommunala konsumtionen. Att hejda kommunernas volymökning är angeläget inte minst för att det därigenom skapas utrymme för en ökning av reallönerna.

Det räcker emellertid inte att stoppa den kommunala expansionen genom indragningar av finansiella medel. Ett lika viktigt steg är ett temporärt kommunalt skattestopp för att hindra kommunerna att fortsätta expandera genom ökad beskattning av medborgarna. Regeringen har hittills avvisat ett skattestopp, vilket kan leda till omfattande kommunalskattehöjningar redan nästa år.

Genom en god ekonomisk förvaltning och omprioriteringar kan ökad kommunal service ges inom oförändrade totalramar. Om de kommunala monopolen bryts upp och privatiseringar och entreprenader utnyttjas, kan stora vinster göras.

Den kommunala verksamheten styrs i stor utsträckning av statlig reglering och bidragsbestämmelser. Detta är ett medvetet inslag i en socialdemokratisk politik. Den går ut på att hindra kommunerna från att ha alltför hög grad av självstyre. De försök med frikommuner och den begränsade avreglering som har skett har endast marginellt påverkat kommunernas beslutskompetens. Skall det vara möjligt att få en god kommunal verksamhet måste den statliga styrningen av den kommunala verksamheten radikalt minska. Vår åtstramning gentemot kommunerna sker därför genom minskade specialdestinerade statsbidrag. Därigenom är det möjligt att uppnå en verklig decentralisering av besluten och därmed en anpassning till lokala förhållanden. En nyligen gjord studie Effekter av statsbidrag till kommuner. Rapport till expertgruppen för studier i offentlig ekonomi Ds Fi 1986:7 visar dessutom att de specialdestinerade statsbidragen gynnar rika kommuner.

Statsbidragen till kommunerna bör på sikt i huvudsak avvecklas med undantag för ett väl fungerande skatteutjämningsystem. För 1987 godtar vi den höjning av skatteutjämningsbidragen som regeringen föreslår. Ett reviderat skatteutjämningsystem bör träda i kraft 1988.

Av de besparingar på statsbidragen som regeringen föreslog i budgetpropositionen godtog vi ca 1,6 miljarder kronor. Vi vidhåller att kompensationsen för borttagandet av den kommunala beskattningen av juridiska personer skall avskaffas, vilket beräknas inbringa 1 570 milj. kr. Därutöver föreslår vi att statsbidragen i övrigt minskas med brutto 4,4 miljarder kronor 1987. Huvuddelen av dessa statsbidragsminskningar ligger på primärkommuner. Jämfört med vårt förslag från januari innebär det att vi förordar ytterligare brutto 700 milj. kr. i minskade statsbidrag. En del av denna förstärkning går tillbaka till kommunerna i form av ett särskilt stöd.

Samtidigt föreslår vi att skatteutjämningsavgiften med 14 öre avskaffas, vilket innebär en förbättring för kommunerna med nästan 1,3 miljarder kronor. Vi anser att det på principiella grunder är felaktigt att beskatta

kommunernas skatteunderlag. Skatteutjämningsavgifter innebär även en onödig rundgång i form av allt högre statsbidrag och allt högre beskattning av kommunerna.

För att kunna stödja de kommuner som kan hamna i en besvärlig ekonomisk situation till följd av våra förslag föreslår vi ett särskilt stöd på 225 milj. kr. att utbetalas till de kommuner som får det besvärligt med våra statsbidragsminskningar. Detta belopp är lika stort som regeringens extra skatteutjämningsbidrag. Förslaget om ett särskilt stöd om 25 milj. kr. skall avsättas till särskilt utsatta kommuner för förebyggande åtgärder mot jordskred m. m. accepteras. Vi accepterar emellertid inte regeringens förslag om permanent "Robin Hood-skatt" på några Stockholmskommuner i syfte att medlen skall utbetalas till kommuner som har hög skattesats.

Den av oss förordade åtstramningen gentemot kommunerna uppgår således netto till drygt 6 miljarder kronor för 1987. Därtill kommer omläggningen av KBT. Det innebär i stort sett lika stor åtstramning som regeringen föreslår.

För att inte indragningar gentemot kommunerna skall leda till kommunala skattehöjningar upprepar vi vårt tidigare förslag om ett lagstadgat kommunalt skattestopp.

En förutsättning för minskade statsbidrag och skattestopp är att det sker en omfattande avreglering av statliga föreskrifter och bidragsbestämmelser. Redan nästa år bör ett så stort antal specialdestinerade statsbidrag som möjligt ersättas med ett allmänt kommunalt bidrag. Detta skall ske samtidigt som dessa statsbidrags detaljregleringar och bidragsbestämmelser avvecklas. Vi står fast vid vårt krav att regeringen skyndsamt bör utreda möjligheten att slå samman specialdestinerade statsbidrag till ett allmänt bidrag som kan fördelas på ett likartat sätt som de specialdestinerade statsbidragen. Framtida besparingar på statens stöd till kommunerna bör ske genom minskningar av detta bidrag.

Vi har inget att invända mot förslaget om ett slopande av garantibeskattningen eller förslaget att den kommunala underskottsavdragsbegränsningen skall slopas och att all inkomst i fortsättningen skall beskattas i hemortskommunen. Dessa förslag överensstämmer med moderata yrkanden under tidigare år.

5. Hemställan

Med stöd av vad ovan anförts hemställs

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som föreslås i motionen.
2. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som föreslås i motionen.
3. att riksdagen beslutar avskaffa all lagstiftning som bemyndigar regeringen att förordna om betalningsvillkor vid kreditköp.
4. att riksdagen avslår regeringens begäran om bemyndigande att för 1987 utge extra skatteutjämningsbidrag i enlighet med vad som anförts i propositionen.
5. att riksdagen till Bidrag till särskilt utsatta kommuner för förebyg-

gande åtgärder mot jordskred m. m. anvisar ett förslagsanslag om 25 000 000 kr..

6. att riksdagen till Bidrag till kommunerna med anledning av minskade statsbidrag för kalenderåret 1987 anvisar ett förslagsanslag om 225 000 000 kr..

7. att riksdagen beslutar avskaffa anslaget Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen fr. o. m. den 1 januari 1987 och i konsekvens härmed till nämnda anslag för budgetåret 1986/87 anvisar ett anslag om 785 000 000 kr..

8. att riksdagen avslår regeringens förslag om lag om ändring i lagen (1982:221) med särskilda bestämmelser angående det kommunala skatteunderlaget m. m.,

9. att riksdagen beslutar avskaffa lagen (1985:533) om skatteutjämningsavgift och i konsekvens därmed avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1985:533) om skatteutjämningsavgift,

10. att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om förenklad statsbidragsgivning till kommunerna, i enlighet med vad i motionen anförts, i sådan tid att anslagsomläggningen kan träda i kraft fr. o. m. budgetåret 1987/88,

11. att riksdagen beslutar anta nedanstående

Förslag till

Lag om begränsning i kommuns och landstingskommuns rätt att ta ut skatt för åren 1987 och 1988 m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Vid fastställande av skattesats för åren 1987 och 1988 får kommun eller landstingskommun ej överskrida den skattesats som kommunen eller landstingskommunen har bestämt för år 1986.

2 § Om särskilda förhållanden i kommun eller landstingskommun påkallar det, får regeringen efter ansökan bevilja undantag från vad som sägs under 1 §. Ansökan inges till länsstyrelsen senast den 15 september året före det år ansökan avser.

3 § Högre skattesats än vad som är medgivet enligt 1 § får ej tillämpas vid debitering av kommunalskatt eller landstingsskatt för åren 1987 och 1988 enligt uppbördslagen (1953:272) eller vid utbetalning av sådan skatt för något av dessa år enligt lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m. m., om ej regeringen har beviljat undantag enligt 2 §

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den kommunala ekonomin.

Stockholm den 13 maj 1986

Ulf Adelsohn (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Carl Bildt (m)

Rolf Clarkson (m)

Sonja Rembo (m)

L. Arne Andersson (m)

i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Per-Olof Strindberg (m)

Nils Carlshamre (m)

Rolf Dahlberg (m)

Ingrid Sundberg (m)

1.	Utsikterna för 1986	1
1.1	Internationella perspektiv	1
1.2	Den svenska ekonomin	2
1.2.1	Effekter av oljeprisfallet	2
1.2.2	Priser, löner och konkurrenskraft	3
2.	Utvecklingen på längre sikt	5
2.1	Långtidsbudgeten	5
2.2	Svensk ekonomi 1987–1989	6
3.	Regeringens ekonomiska politik	7
3.1	Den ekonomiska politikens inriktning	7
3.2	Budgetpolitiken	9
3.3	Tillväxthindren kvarstår	10
4.	Det moderata alternativet	11
4.1	Politik för ekonomisk tillväxt	11
4.2	Budgetpolitiken	13
4.3	Penningpolitiken	15
4.3.1	Kreditpolitiken	15
4.3.2	Valutapolitiken	16
4.4	Den kommunala ekonomin	17
5.	Hemställan	19

